

Vender vse na svetu se stara in izpreminja, takó je bilo tudi z našim Atilom — ker, kakor znate, ni prirojena kužkom ne vem kaka starost. Tudi našega Atilo je začela zalezovati starost, moči so ga zapuščale in opešal je zeló. Jedva se je vlekel po tem božjem svetu. Zagorskemu gospodu — kateri ima zeló dobro sreé ne samó za ljudi, nego tudi za živali — smilil se je ubogi Atila zeló, znal je dobro, da bode za kužka najbolje, če napravi oporoko in se posloví od tega svetá. In tako je tudi bilo. Gospodov prijatelj, dober lovec, odvel je nekega popóludne siromašnega, opešanega starca Atilo, proti gozdu, pomeril je in zvesto Atilino sreé prenehalo je býti v nekoliko trenutkih za — zmiraj.

Takega popóludne vže dolgo ni imel Fuginov Jaka, vaški prosjak. Od Zagorskega gospoda je dobil polič vina, pol hleba kruha, polhen mehur tobaka in novo, novcato dvajsetico, a zato opravil službo pogrebca — pokopal je namreč ubozega Atilo. Odnese ga je daleč notri v gozd, kder raste óni krevljasti, rogovilasti gaber, izkopal pod hrastom jamo, a v njo položil našega kužka. — Nù, sedáj sem vam povedal, čitateljčki mojí, kar sem vam obljubil; če vas bode mikalo, pa idite v gozd, izvestno najdete rogovilasti gaber, kakeršnega ni v vsem gozdu, a tam pod ónim gabrom pa počivajo stare kostí — dlakavega, silnega Atile!

Moč godbe in petja.

I.

Godba je dar božji, takisto tudi petje. Za oboje ima človek prirojeno zmožnost, katera se često zanemarja. A kdor v sebi to zmožnost budí in izobrazuje, temu vnema godba v sreú mile in mirne, pa tudi žalobne in burne čute. Njeno delovanje na živali in človeka je zeló mnogovrstno. Evo, nekoliko zgledov!

Grški Orfej je živel 13 ali 14 stoletij pred Kristovem rojstvom. Sè svojo godbo in svojim petjem krotil je divje zverí v gori, da mu so bile poslušne. Kot pevec je potoval po daljnih krajih. Ko se je vrnil v svojo domovino, ukrotil je svoje rojake, divje Trake. Dal jim je postave, verozakon, pesništvo in godbo.

Izvestno ste tudi vi vže čitali v različnih knjigah, kako je nek godec padel v jamo, v katerej je bil medved. Ker je bil brez orožja, bil bi izvestno pogubljen, a pomagal si je z godbo. Z glasovi svojih strun branil se je divje zverí, dokler mu niso ljudje prišli na pomoč.

Še o slavnem Paganiniju, ki je izdeloval najboljše gosli, pripoveduje se, da so ga nekđaj napadli volkovi. Otel si je življenje s tem, da je neprenehoma godel na svojih goslih. Ko so mu popokale strune druga za drugo, godel je še na jednej samej, dokler mu ni prišlo rešenje.

Anglež Jakob Tatlow pripoveduje sledečo dogodbo: Pet klerikov se je izprehajalo poletnega večera blizu neke gore ob potoku. Ko posedejo v travo in

začnó prepevati nek psalm, tedaj priskače z gôre dolgouhat zajček. Kakih 50 korakov pred njimi se ustavi ter posluša njih petje. Ko se pesen konča, vrne se zajček v gôro, a zopet priteče, ko začnó drugo pesen peti. Še le potem, ko so nehali s petjem, potegnil jo je tudi njih poslušalec nazaj v svoje gorsko ležišče.

Nekaj podobnega temu pripoveduje Sir Hawkins o nekem kapitanu Novare. Ta je bil ujet in si želel harfe, da bi si v ječi krajšal čas. Ko jo dobi in začne brenkati po strunah, prišle so miši iz svojih lukenj ter so ga poslušale. To je delal šest dni zaporedoma, in vselej so ga obstopile te plahe živalce, ko je začel godbo.

Da vojaški konji glas trobente poznajo in se ga veselé, to je obče znano. Tudi to se čita po večkrat, da afriški divjaki igrajo z gadi, katere kroté s piščalko; z njo navadijo gada, da pleše po glasu piskača. Samó pes ne mara za godbo, pri najlepših glasovih začne tuliti.

II.

Ker ima godba velik vpliv na živali, ki nimajo nobene višje nadarjenosti ali zmožnosti, zatorej se ne čudimo, da tudi človeka zanima, njegove čute očara in ga povzdigne do vzvišenosti. Tudi o tem imamo dosti zgledov.

Vže otroka v zibeli zaziblje materino petje v sladko spanje, zato mu mati tako milo poje. Tudi jok se mu izpremeni v smeh, ker mu petje tako prija, da je vesel.

Grki so vže od neznanih časov skladali lepe pesni, katere so plesaje prepevali na glasbo ali godbo. In to se je godilo v svetišči ter v čast izmišljenih bogov in boginj.

Postavodajalec Špartancev, Likurg, poslal je Taleta iz Krete v svojo domovino, da naj po svojih pesnih nagiba srca Špartancev k jedinosti in pokornosti. Potem še le je prišel sam in jim podal svoje postave. To kaže, da so starodavni Grki prištevali godbo najboljšim pripomočkom, ki miré in mikajo ljudstvo.

Srbe in sploh Jugoslovane so navduševali in v vojno proti Turkom gonili goslarji, pevci z goslami, da-si so imeli le jedno samo struno in so bili dostikrat slepi. Glas gosel in pevčeva beseda sta je navduševala za križ častni in svobodo zlatno.

Iz zgodeb kralja Savla se kaže moč godbe nad človeškimi strastmi. Kadar koli je hudi duh prišel nad Savla, vzel je David harfo in je brenkal na njej, dokler ni postal Savel miren, in ga ni zapustil hudi duh.

Leta 1480. je prišel ob pamet slikar Hugo van der Goes, ki je bil izmej najboljših učencev slavnega van Eijka v Bruslji. Samó godba ga je mogla včasih zdramiti, da se mu je za nekaj časa v spominu zvedrilo, kadar so peli poleg njega najmilejše cerkvene pesni. Umetni Hugo je bil mnih avguštinskega reda, zato so mu cerkveni pevci včasih umetno zapeli.

Odkar služita godba in petje krščanskej cerkvi, povzdiga ta božji dar dušo od pozemskega hrupa do nebeških višin. Izredno je bilo petje prvih kristjanov, o katerem piše sveti Jeronim, da odmeva kot podnebno grmenje, kadar po psalmih dijakonov in pevcev vse ljudstvo odpeva „Amen.“

Kdor je kdaj poslušal kako večjo cerkveno godbo, ali poslušal v kakej škofsvskej cerkvi sveto petje velikega tedna, tak je sam občutil čudno moč, ki jo ima

taka godba do človeškega srcá. Na svojih perotih ga nosi po svetih nebesih, ali pa joka ž njim nad človeško nesrečo in hudobijo.

Čudežno in res včasih tudi nevarno sega umetna posvetna godba človeku v sreé. Prilizneno in mamljivo ga vabi, pa tudi burno in strašno vzbuja strastí v njem. Kako nežno se poje „Mila, mila lunica“, in kako močno doni krepki „Naprej zastava Slave!“ V pesnih slavimo preljubo veselje, domače življenje, zvesto ljubezen in še sto drugih enakih občutkov. Takisto pa vzbuja nam godba in pesen tudi vzvišene čute za vero, dom in cesarja.

III.

Dragi moj, ki to čitaš, ali mar veš kaj je paramitija? To je taka parabola ali prilika, v katerej so delujoče osebe višja nadzemljaska bitja, ne pa ljudjé. Po njej se pojasnjuje na posebnem dogodku kako pravno pravilo ali kaka višja resnica iz duševnega življenja človeškega. O upljivanji godbe na človeka pa nam podaja J. P. Richter sledečo paramitijo.

Nekdaj je stopil angelj ljubezni pred Boga in ga prosil: „Oče! daj svojim ubogim ljudem boljši govor, ker óni imajo same besede, kadar hočejo naznaniti, kako se radujejo, kako žalujejo, kako ljubijo“. — „Dal sem jim solzé“, odgovoril je Bog, „svitlé solze veselja, grenke solzé žalosti in sladke solzé ljubezni.“

Angelj ljubezni je dalje govoril in dejal: „Solza ne naznanja vsega, kar leži v čutečem človeškem srci. Oče nebeški! daj jim boljši govor, kadar hoté naznaniti, kako občutijo neskončne svoje želje po nekaj prihodnjem, kako se jim izgubiva jutranja zárija minule mladosti, kako se jim blestí večerni žar prihodnjega življenja“. — Zdaj začuje nebeški Oče jasno Vilo ali modrico petja in godbe. Njej namigne in reče: „Pojdi doli k ljudém in uči je svojega govora.“

Takrat je stopila modrica petja in godbe na svet in podala človeškemu rodu nauk o glasovih ali glasoslovji. Od takrat zna človeško sreé govoriti. Godba in petje sta govor človeškega srcá.

Fr. Rup.

Jastreb in slavec.

(Basen.)

Slavец sedi na visokem hrastu ter pôje po svojej navadi. Lačen jastreb ga ugleda, spusti se nanj in ga ujame. Slavec, obsojen v smrt, poprosi ujedo, naj ga izpusti, češ, da ni še dosti velik, da bi si napolnil ž njim svoj želodec. Ako je potreben živeža, ogleda naj se po večjih ptičih. A jastreb mu pretrga besedo, rekoč: „Pač bi bil neumen, če bi plen, katerega držim vže v krempljih, izpustil in lovil ónega, ki ga še nikjer videti ni!“

Basen uči, da so tudi ljudje nespametni, ki se, upajoč doseči kaj boljšega, ne brigajo za sedanjost.

(Aesop, prev. P. F. G.)

— Souv. —